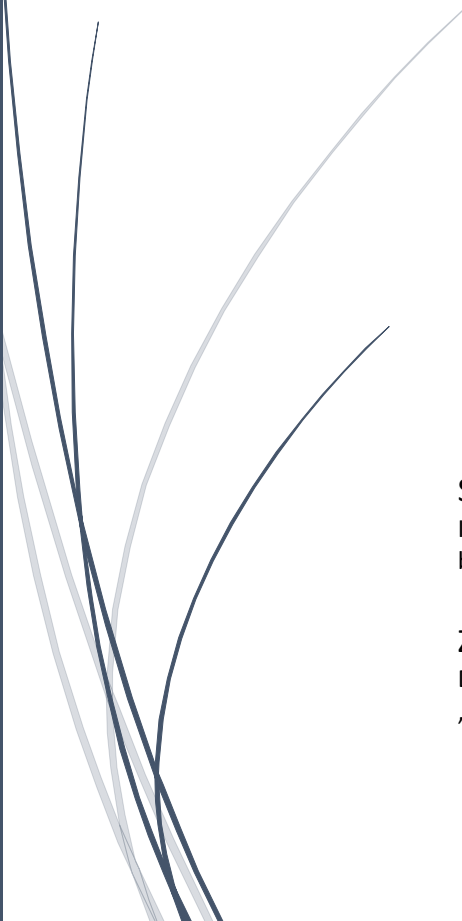

STANDARDY OCHRONY MALOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

w Niepublicznym Specjalistycznym
Punkcie Przedszkolnym „Teraz-My”
w Skawinie

Standardy opracował: Paweł Kmiecik, Wojciech Mielnicki
IBZ KANCELARIA EKSPERTÓW MIELNICKI KMIECIK SP. J.
biuro@ibz-kancelaria.pl

Zatwierdził do stosowania: Barbara Mikrut
Dyrektor Niepublicznego Specjalistycznego Punktu Przedszkolnego
„Teraz-My” w Skawinie

Spis treści

I. WPROWADZENIE	2
II. POSTANOWIENIA OGÓLNE	2
III. ŚRODKI OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM	4
IV. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI PERSONELU Z DZIEĆMI	6
V. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY DZIEĆMI, A W SZCZEGÓLNOŚCI DZIAŁANIA NIEDOZWOLONE	10
VI. PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI I UDZIELANIA WSPARCIA	10
VII. ZASADY OCHRONY WIZERUNKU DZIECKA I DANYCH OSOBOWYCH DZIECI	14
VIII. ZASADY BEZPIECZNEGO KORZYSTANIA Z INTERNETU I MEDIÓW ELEKTRONICZNYCH	17
IX. MONITORING STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH PRZED KRZYWDZENIEM	18
X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE	19
XI. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW	20
PRZYKŁADOWE FORMY KRZYWDZENIA I SYMPTOMY WYSTĘPUJĄCE W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECI	25
SCHEMATY PROCEDUR INTERWENCJI	32
STADARDY OCHRONY MAŁOLETNICH (WERSJA SKRÓCONA DLA DZIECI)	39
WAŻNE TELEFONY, PRZYDATNE LINKI	41

I. WPROWADZENIE

§ 1. Preambuła

1. Podstawową normą obowiązującą w Niepublicznym Specjalistycznym Punkcie Przedszkolnym „Teraz-My” w Skawinie jest zasada równego traktowania, która opiera się na zapewnieniu wszystkim dzieciom dostępu do edukacji w poszanowaniu ich praw ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci niepełnosprawnych oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
2. Dobro i bezpieczeństwo dzieci w Punkcie Przedszkolnym jest dla nas najważniejsze.
3. Działamy sprawnie, skutecznie i postępujemy zgodnie z procedurami, aby zapewnić dzieciom pomoc na jak najwcześniejszym etapie oraz skuteczne wsparcie i ochronę.
4. Punkt Przedszkolny ma świadomość, że „Standardy ochrony dzieci” są jednym z elementów systemowego rozwiązania ochrony dzieci przed krzywdzeniem i stanowią formę zabezpieczenia ich praw. Punkt Przedszkolny traktuje standardy ochrony dzieci jako jedno z narzędzi wzmacniających i ułatwiających skuteczniejszą ochronę dzieci przed krzywdzeniem.
5. Personel Punktu Przedszkolnego traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Personel realizując zadania Punktu Przedszkolnego, działa w ramach obowiązującego prawa, obowiązujących uregulowań wewnętrznych oraz w ramach posiadanych kompetencji.
6. Niniejsze standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem określają procedury interwencji, działania profilaktyczne, edukacyjne, zasady zapobiegania krzywdzeniu dzieci (wychowanków), a w sytuacji gdyby do krzywdzenia doszło – określają zasady zmniejszenia rozmiaru jego skutków poprzez prawidłową i efektywną pomoc małoletniemu wychowankowi oraz wskazują odpowiedzialność osób zatrudnionych w Punkcie Przedszkolnym i z nim współpracujących za bezpieczeństwo dzieci do niego uczęszczających.
7. Standardy zostały wprowadzone do stosowania Zarządzeniem nr 5/2024 Dyrektora Niepublicznego Specjalistycznego Punktu Przedszkolnego „Teraz My” w Skawinie z dnia 13 sierpnia 2024 r.

II. POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 2. Słownik pojęć

Ilekcroć w niniejszym dokumencie jest mowa o:

- 1) **Punkcie Przedszkolnym** – należy przez to rozumieć Niepubliczny Specjalistyczny Punkt Przedszkolny „Teraz My” z siedzibą: ul. Lipowa 10, 32 – 050 Skawina,
- 2) **Dyrektorze** – należy przez to rozumieć Dyrektora Niepublicznego Specjalistycznego Punktu Przedszkolnego „Teraz My”,
- 3) **Pracowniku** – należy przez to rozumieć każdą osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, umowy o dzieło, umowy zlecenia.
- 4) **Personelu** – należy przez to rozumieć każdego pracownika Punktu Przedszkolnego bez względu na formę zatrudnienia, w tym współpracownika, stażystę, wolontariusza lub inną osobę, która z racji pełnionej funkcji lub zadań ma (nawet potencjalny) kontakt z dziećmi.
- 5) **Dziecku/małoletnim** – należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18. roku życia.

- 6) **Opiekunie** – należy przez to rozumieć opiekuna prawnego małoletniego, tj. osobę, która jest przedstawicielem ustawowym małoletniego, która może dokonywać czynności prawnych w imieniu małoletniego i ma za zadanie chronić jego interesy prawne, osobiste i finansowe,
- 7) **Krzywdzeniu dziecka** – należy przez to rozumieć to każde zachowanie względem dziecka, które stanowi wobec niego czyn zabroniony. Oprócz tego krzywdzeniem jest zaniedbanie (zamierzone lub niezamierzone), działanie lub zaniechanie a także każdy jego rezultat, skutkujący naruszeniem praw, swobody, dóbr osobistych dziecka i zakłóceniem jego rozwoju.
- 8) **Przemocy** – należy przez to rozumieć przemoc fizyczną, przemoc psychiczną, przemoc seksualną lub przemoc domową,
- 9) **Przemocy fizycznej** – należy przez to rozumieć każde celowe użycie siły fizycznej skierowane przeciwko innej osobie, przekraczające granice jej ciała, w szczególności bicie, popychanie, szarpanie,
- 10) **Przemocy psychicznej** – należy przez to rozumieć powtarzające się zachowania w stosunku do małoletniego, wywołujące u niego pogorszenie samopoczucia lub samooceny, poczucie zagrożenia, w szczególności zachowanie polegające na wyśmiewaniu małoletniego, karaniu przez odmowę szacunku/zainteresowania, stałą krytykę, izolację społeczną, degradację werbalną (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb,
- 11) **Przemocy seksualnej** – należy przez to rozumieć każdą formę zaangażowania innej osoby w aktywność seksualną, na którą nie wyraża ona zgody lub nie jest w stanie w pełni zrozumieć i udzielić świadomej zgody,
- 12) **Przemocy domowej** – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą;
- 13) **Instytucji** – należy przez to rozumieć każdą instytucję świadczącą usługi dzieciom lub działającą na rzecz dzieci.
- 14) **Zgodzie opiekuna dziecka** – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka, rodziców zastępczych, opiekuna, opiekuna tymczasowego, z zastrzeżeniem, że dotyczy to tylko sytuacji, gdy rodzice są zgodni. W przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować oboje o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny, wówczas orzeczenie sądu opiekuńczego zastępuje zgodę rodziców.
- 15) **Osobie odpowiedzialnej za Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem** - należy przez to rozumieć wyznaczoną spośród personelu przez Dyrektora pracownika sprawującego nadzór nad realizacją niniejszych Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem. Przyjmuje się, że w przypadku nie wyznaczenia pracownika lub jego nieobecności osobą odpowiedzialną jest Dyrektor.

III. ŚRODKI OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

§ 3. Personel - postanowienia ogólne

Każda pomoc dziecku ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, świadczona jest przez wykwalifikowany personel, następuje w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa i uwzględnia najlepszy interes dziecka.

§ 4. Wymogi wobec pracowników

1. Poza podstawowymi wymaganiami dla pracowników w szczególności pedagogicznych wynikających z przepisów odrębnych ustala się, że umiejętnościami dodatkowymi każdego pracownika, a wymaganymi przez Dyrektora na etapie rekrutacji jest znajomość czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia dzieci.
2. Dodatkowym fakultatywnym wymaganiam jest posiadanie przez osobę przeszkolenia i umiejętność udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
3. Dyrektor organizuje tak zasoby kadrowe, aby spośród zatrudnionego personelu zapewnić w Punkcie Przedszkolnym obecność osoby posiadającej przeszkolenie i umiejętność udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
4. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko i dziecko – dziecko ustalone w Punkcie Przedszkolnym, o których mowa w **Rozdziale IV - Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi.**
5. Pracownicy Punktu Przedszkolnego posiadają wiedzę na temat czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia dzieci i zwracają na nie uwagę w ramach wykonywanych obowiązków.
6. Personel Punktu Przedszkolnego monitoruje sytuację i dobrostan dziecka.
7. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka personel Punktu Przedszkolnego podejmuje rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.

§ 5. Zasady rekrutacji pracowników

1. W Punkcie Przedszkolnym przed ustanowieniem Standardów Ochrony Małoletnich wdrożona została Procedura dotycząca organizacji zasad weryfikacji osób zatrudnianych przy pracy lub dopuszczanych do działalności objętej ochroną zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.
2. Przed zatrudnieniem nowego pracownika lub dopuszczeniem nowo przyjętej osoby do czynności w Punkcie Przedszkolnym, Dyrektor dokładnie określa jakie czynności dana osoba będzie wykonywać.
3. Dyrektor przed nawiązaniem stosunku pracy i współpracy, niezależnie od podstawy nawiązania stosunku pracy (Karta Nauczyciela, Kodeks pracy) oraz terminu jej trwania uzyskuje informacje, zaświadczenia i oświadczenia wymagane w niniejszym paragrafie
4. Celem weryfikacji osób zatrudnianych jest zapewnienie zgodności z wymogami prawnymi dotyczącymi weryfikacji przeszłości kandydatów do pracy oraz współpracowników w Punkcie Przedszkolnym w celu zapewnienia im bezpieczeństwa.

5. Przed nawiązaniem stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z edukacją dzieci na innej niż stosunek pracy podstawie, Punkt Przedszkolny realizuje obowiązki prawne określone w niniejszym paragrafie.
6. Dokumentem pomocniczym w tym zakresie jest **załącznik nr 9** do Standardów - **Wymagania i wynikające z nich dokumenty niezbędne do zatrudnienia osoby, która ma zostać dopuszczona do działalności związanej z edukacją lub do kontaktu z małoletnimi, w tym nauczycieli.**
7. Brak realizacji któregokolwiek z czynności i uzyskania w ramach tych czynności wymaganych dokumentów (oświadczeń, zaświadczeń) stanowi naruszenie przepisów prawa i skutkuje sankcjami karnymi i finansowymi przewidzianymi w ustawie.
8. Pracodawca uzyskuje informacje, czy dane osoby, o której mowa w ust. 5, są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.
9. Osoba, o której mowa w ust. 5 przedkłada pracodawcy informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.
10. Osoba, o której mowa w ust. 5, posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, przedkłada pracodawcy ponadto informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
11. Osoba, o której mowa w ust. 5, składa pracodawcy oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
12. Jeżeli prawo państwa, o którym mowa w ust. 10 lub 11, nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa.
13. W przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa w ust. 10-12, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba, o której mowa w ust. 5, składa do Punktu Przedszkolnego oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

14. W przypadku zatrudnienia osoby na stanowisku pedagogicznym, w tym praktykantów i wolontariuszy dopuszczonych do pracy z dziećmi Punkt Przedszkolny uzyskuje zaświadczenie z Rejestru Orzeczeń Dyscyplinarnych dla Nauczycieli.
15. Oświadczenia, o których mowa w ust. 11 i 13 składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: "Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
16. Wzory oświadczeń o których mowa w ust 11 i 13 zostały opracowane przez Dyrektora na potrzeby rekrutacji, jednakże dopuszcza się przedstawienie przez osoby ubiegające się o zatrudnienie czy współpracę do przedłożenia własnego oświadczenia z zastrzeżeniem, że będzie spełniało wszystkie wymagane przepisami prawa zapisy.
17. Nie jest wymagane przedstawienie zaświadczeń, w przypadku, gdy z nauczycielem jest nawiązywany kolejny stosunek pracy w Punkcie Przedszkolnym w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania albo wygaśnięcia na podstawie art. 20 ust. 5c Karty nauczyciela poprzedniego stosunku pracy (vide: art. 10 ust. 8a Karty nauczyciela).

§ 6. Uzyskiwanie dodatkowych danych od osoby ubiegającej się o zatrudnienie

1. W trakcie rekrutacji Punkt Przedszkolny obligatoryjnie uzyskuje dane osobowe kandydata na podstawie przepisów Kodeksu pracy, takie jak: imię (imiona) i nazwisko, datę urodzenia, dane kontaktowe, potwierdzone okazaniem i sprawdzeniem dokumentu tożsamości oraz informacje dotyczące:
 - 1) wykształcenia kandydata/kandydatki;
 - 2) kwalifikacji zawodowych kandydata/kandydatki;
 - 3) przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata/kandydatki.
2. W przypadku uzasadnionej konieczności uzyskania dodatkowych informacji o kandydacie (z inicjatywy Punktu Przedszkolnego) konieczne jest uzyskanie dobrowolnej zgody od kandydata na przetwarzanie danych osobowych wykraczających poza zakres danych zgodny z Kodeksem Pracy np. w celu uzyskania referencji z poprzednich miejsc zatrudnienia (od poprzedniego pracodawcy) lub wskazanie osoby, która może porozmawiać w celu przedstawienia opinii na temat kandydatki / kandydata. Zgoda o której mowa wyżej musi spełniać wymagania art. 7 RODO.
3. W przypadku nie przedstawienia przez kandydata informacji o których mowa w ust. 3 nie będzie miało to wpływu na przebieg procesu rekrutacji i nie spowoduje odrzucenia kandydata ani przyznania mu niższej oceny.

IV. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI PERSONELU Z DZIEĆMI

§ 7. Zasady ogólne

1. Personel w relacjach z małoletnimi kieruje się ich dobrem i działa w ich najlepszym interesie, z poszanowaniem ich godności i potrzeb.
2. Każdy pracownik lub osoba świadcząca pracę na innej podstawie niż stosunek pracy obowiązany jest do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy jego reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci.

3. Personel zobowiązany jest do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi przy zastosowaniu działań i komunikatów adekwatnych do sytuacji, wieku, jego stopnia rozwoju, w tym z uwzględnieniem posiadanych przez dziecko dysfunkcji.
4. Wszystkie działania w stosunku do małych dzieci podejmowane są w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji danego zachowania.

§ 8. Bezpieczeństwo relacji i komunikacji między personelem a dzieckiem

1. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec małych dzieci jakichkolwiek form przemocy.
2. W komunikacji z dziećmi personel zobowiązany jest:
 - 1) zachować cierpliwość i szacunek, uważność i zrozumienie w sposób, który nie będzie zawstydzającym, lekceważącym, ani też obrażającym dziecko.
 - 2) słuchać uważnie dziecko i udzielać mu odpowiedzi i informacji adekwatnych do jego wieku, rodzaju posiadanej dysfunkcji i danej sytuacji,
 - 3) informować dziecko o podejmowanych decyzjach jego dotyczących i wyjaśniać mu ich podstawy, przy czym podejmowanie decyzji dotyczących dziecka powinno następować z poszanowaniem jego godności i w miarę możliwości uwzględniać jego oczekiwania.
 - 4) podejmować działania, w tym rozmowy w sposób otwarty i przejrzysty dla innych dzieci, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji danego zachowania.
 - 5) szanować prawo dziecka do prywatności, a jeżeli konieczne będzie odstępstwo od zasady poufności, aby chronić żywotne interesy dziecka, należy wyjaśnić mu to najszybciej jak to możliwe. Jeżeli pojawi się konieczność rozmowy z dzieckiem na osobności, należy zostawić uchylone drzwi do pomieszczenia i zadbać, aby być w zasięgu wzroku innych; można też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy,
 - 6) zapewniać dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć nauczycielowi Punktu Przedszkolnego lub wskazanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.
3. Personel zobowiązany jest każdorazowo rozważyć, czy jego reakcja, komunikat lub działania wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci.
4. W przypadku realizacji zajęć indywidualnych odbywają się one bez udziału innych osób, jednakże zgodnie z ustalonym z Dyrektorem grafikiem zajęć, z którym jest zapoznany pozostały personel. Zapewniona jest w ten sposób rozliczalność, która osoba spośród personelu realizuje w danym przedziale czasowym indywidualne zajęcia z dzieckiem.
5. Poza wymienionymi wyżej przypadkami personel przebywa z małymi dziećmi w zasięgu wzroku i słuchu innych osób.

§ 9. Kontakt fizyczny

1. Kontakt fizyczny z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu, jeżeli jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny.
2. W kontaktach fizycznych z dzieckiem personel uwzględnia stan niepełnosprawności dziecka i zobowiązany jest kierować się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy swoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

3. Zakazane jest bicie, szturchanie, popychanie oraz naruszanie integralności fizycznej dziecka w jakikolwiek inny sposób.
4. Niedozwolone jest dotykanie dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
5. Nie należy angażować się w takie aktywności, jak: łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne.
6. Należy zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi.
7. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeżeli personel będzie świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze ma obowiązek poinformowania o tym osobę odpowiedzialną i/lub postępowania zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
8. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka należy unikać innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, korzystaniu z toalety. Czynności higieniczne i pielęgnacyjne odbywają się w łazience z zapewnieniem dziecku intymności. W takiej sytuacji pracownik zamierzający wykonać czynności higieniczne informuje pozostały personel o konieczności wykonania tych czynności u danego dziecka.
9. Podczas wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku lub w jednym pokoju.

§ 10. Kontakty personelu z dzieckiem poza godzinami pracy

1. Kontakt z dziećmi uczęszczającymi do Punktu Przedszkolnego powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć edukacji dzieci.
2. Pracownikom i osobom świadczącym pracę na innej podstawie niż stosunek pracy zabrania się zapraszania dzieci do swojego miejsca zamieszkania, spotykania się z nimi poza godzinami pracy; obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji.
3. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy).
4. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, pracownik zobowiązany jest poinformować o tym Dyrektora, a rodzice/opiekunowie dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
5. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

§ 11. Bezpieczeństwo online

1. Personel zobowiązany jest wyłączać lub wyciszać osobiste urządzenia elektroniczne w trakcie prowadzenia zajęć z dziećmi oraz wyłączyć na terenie Punktu Przedszkolnego funkcjonalność Bluetooth.
2. Zabrania się nawiązywania kontaktów z dziećmi poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.

§ 12. Zakaz zachowań niedozwolonych wobec dziecka

1. Zabrania się Personelowi:

- 1) celowego prowokowania u dziecka wystąpienia lub eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych.
- 2) wyręczania lub nadzorowania bezpośrednio dziecka ponad niezbędny poziom, m.in. podczas realizacji czynności samoobsługowych i higienicznych,
- 3) zawstydzania dzieci, ich upokarzania, poniżania, ośmieszania, lekceważenia, używania wyzwisk i obrażania dziecka (obraźliwe uwagi, gesty, żarty, używanie wulgarnych słów), czynienie niestosownych uwag do dziecka w odniesieniu do jego wyglądu, ubioru lub w odniesieniu do jego opiekunów prawnych i innych osób),
- 4) powierzchownego, nieuważnego traktowania zgłaszanej przez dziecko potrzeby wsparcia i pomocy,
- 5) stosowanie wobec dzieci kar cielesnych,
- 6) stosowanie kar, które wyczerpywałyby znamiona przemocy psychicznej, tj. brak uwagi, brak właściwego wsparcia, stawianie oczekiwań i wymagań wobec małoletniego, którym nie jest on w stanie sprostać, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb małoletnich niepełnosprawnych oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- 7) podnoszenia głosu na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci,
- 8) nawiązywania w wypowiedziach do aktywności lub atrakcyjności seksualnej, nadużywanie w stosunku do małoletniego władzy, używanie w stosunku do małoletniego jakiegokolwiek formy przemocy,
- 9) nawiązywania z małoletnim jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, składania mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę,
- 10) ujawniania informacji, w tym danych wrażliwych (dane szczególnej kategorii) dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci; obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej,
- 11) proponowania małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych oraz nielegalnych substancji, jak również używania ich w obecności dzieci,
- 12) przyjmowania korzyści majątkowych: pieniędzy oraz prezentów od dzieci, rodziców/opiekunów małoletniego. Wyjątkiem jest przyjmowanie w formie podziękowania np. kwiatów ciętych, podziękowań w formie drukowanej, oprawionej, laurki, czy rysunku.
- 13) wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów małoletniego, które mogłyby prowadzić do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych.

2. Przykładowe formy krzywdzenia i symptomy występujące w przypadku krzywdzenia dzieci określone zostały załącznik nr 5 do Standardów.

V. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY DZIEĆMI, A W SZCZEGÓLNOŚCI DZIAŁANIA NIEDOZWOLONE

§ 13. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między dziećmi

1. Naczelną zasadą relacji między dziećmi w Punkcie Przedszkolnym jest postępowanie z szacunkiem, przy uwzględnianiu godności i potrzeb wszystkich dzieci. Niedopuszczalne jest stosowanie przez dziecko przemocy wobec innego dziecka w jakiegokolwiek formie.
2. Dzieciom nie wolno używać przemocy, znęcać się nad innymi, używać wulgarnego, obraźliwego języka.
3. Dzieciom nie wolno wzajemnie się zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać. Nie wolno im też krzyczeć na inne dzieci.
4. Dzieciom należy uświadamiać, że muszą szanować prawo innych do prywatności.

VI. PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI I UDZIELANIA WSPARCIA

§ 14. Postanowienia ogólne

1. Zagrożenie bezpieczeństwa dzieci może przybierać różne formy i wykorzystywać wiele sposobów kontaktu i komunikowania.
2. Naczelną zasadą relacji między dziećmi w Punkcie Przedszkolnym jest postępowanie z szacunkiem, przy uwzględnianiu godności i potrzeb wszystkich dzieci. Niedopuszczalne jest stosowanie przez dziecko przemocy wobec innego dziecka w jakiegokolwiek formie.
3. Reakcja personelu zawsze powinna być dostosowana do stwierdzonej sytuacji.
4. Na potrzeby niniejszych Standardów przyjęto następującą kwalifikację zagrożenia bezpieczeństwa dzieci:
 - 1) istnieje podejrzenie popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka (np. wykorzystanie seksualne, znęcanie się nad dzieckiem),
 - 2) doszło do innej formy krzywdzenia takiej jak np. krzyk, kary fizyczne, poniżanie,
 - 3) doszło do zaniedbania potrzeb życiowych dziecka (np. związanych z żywieniem, higieną czy zdrowiem).

§ 15. Procedury interwencji

1. W Punkcie Przedszkolnym wyróżniono procedury interwencji w przypadku podejrzenia działania na szkodę dziecka przez:
 - 1) pracownika (w tym współpracownika)
 - 2) rodziców/opiekunów prawnych,
 - 3) inne dziecko.
2. Procedury interwencji mają za cel wspierać personel w realizowaniu prawnego i społecznego obowiązku reagowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka.
3. Celem interwencji jest zatrzymanie krzywdzenia dziecka i zapewnienie mu bezpieczeństwa.
4. Dla ułatwienia postępowania opracowano Schematy procedur interwencji stanowiące załącznik nr 8 do Standardów.

§ 16. Podstawowa procedura w przypadku podejrzenia o krzywdzenie dziecka

1. W przypadku powzięcia przez personel podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, lub zgłoszenia takiej okoliczności przez dziecko lub opiekuna dziecka, personel ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji osoby odpowiedzialnej za ochronę dziecka. Notatka może mieć formę pisemną lub mailową.
2. Ustanawia się w Punkcie Przedszkolnym dedykowany adres poczty elektronicznej służący tematyce ochrony dzieci przed krzywdzeniem, w tym zgłaszania podejrzenia lub przypadków krzywdzenia dzieci:
ochronadzieci-skawina@teraz-my.eu
3. Dostęp do ww. konta poczty elektronicznej posiadają wyłącznie upoważnione przez Dyrektora osoby.
Adres poczty elektronicznej Dyrektor udostępnia się na stronie internetowej Punktu Przedszkolnego oraz informuje o nim opiekunów dzieci.
4. Interwencja powzięta w następstwie zgłoszenia prowadzona jest przez osobę odpowiedzialną za ochronę dziecka. Dane osoby odpowiedzialnej za ochronę dziecka (imię, nazwisko, email, telefon) zostaną podane do wiadomości pracowników, dzieci i opiekunów.
5. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony osoby wyznaczonej do prowadzenia interwencji, wówczas interwencja prowadzona jest przez Dyrektora.
6. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony Dyrektora, a nie została wyznaczona osoba do prowadzenia interwencji, wówczas działania opisane w niniejszym rozdziale podejmuje osoba, która dostrzegła krzywdzenie lub do której zgłoszono podejrzenie krzywdzenia.
7. Do udziału w interwencji można poprosić specjalistów, w szczególności psychologów i pedagogów do skorzystania z ich pomocy przy rozmowie z dzieckiem o trudnych doświadczeniach.
8. Z przebiegu każdej interwencji sporządza się **kartę interwencji**, której wzór stanowi **załącznik nr 6** do niniejszych Standardów. Kartę należy załączyć do rejestru interwencji prowadzonego przez Punkt Przedszkolny.
9. Wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych powzięły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania poufności, wyłączając informacje przekazywane (udostępniane) uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 17. Podejrzenie krzywdzenia przez opiekuna dziecka (rodzica, rodzica zastępczego, opiekuna, opiekuna tymczasowego)

1. W przypadku gdy zgłoszono krzywdzenie dziecka przez opiekuna, osoba odpowiedzialna za interwencję przeprowadza rozmowę z dzieckiem (w miarę możliwości w obecności psychologa/pedagoga), i innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) dziecka (np. inny nauczyciel). Celem rozmów jest ustalenie przebiegu zdarzenia, ale także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka. Ustalenia są spisywane na karcie interwencji.
2. Osoba odpowiedzialna za interwencję organizuje spotkanie/a z opiekunami dziecka, którym przekazuje informacje o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb.
3. Od rozmów z opiekunami można odstąpić, jeśli zagraża to dobru dziecka, a krzywdzenie nosi znamiona przestępstwa.

4. W przypadku, gdy wobec dziecka popełniono przestępstwo osoba odpowiedzialna za interwencję sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do odpowiedniego dla miejsca pobytu rodziny policji lub prokuratury.
5. Gdy rozmowa z opiekunami prowadzi do wniosku, że nie są oni zainteresowani pomocą dziecku, ignorują zdarzenie lub w inny sposób nie wspierają dziecka, które doświadczyło krzywdzenia osoba odpowiedzialna za interwencję sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny, który kieruje do właściwego sądu rodzinnego.
6. W przypadku, gdy z przeprowadzonych ustaleń wynika, że opiekun dziecka zaniedbuje jego potrzeby psychofizyczne lub rodzina jest niewydolna wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej), rodzina stosuje przemoc wobec dziecka (rodzic/inny domownik krzyczy na dziecko, stosuje klapsy lub podobne rodzajowo kary fizyczne), należy poinformować właściwy ośrodek pomocy społecznej. Procedura „Niebieskiej Karty” może być wszczęta bezpośrednio przez pracownika Punktu Przedszkolnego jako placówkę edukacyjną.
7. Wyznaczony pracownik jest zobowiązany uczestniczyć w Grupie diagnostyczno-pomocowej w przypadku wszczęcia procedury Niebieskiej Karty.
8. Osoba odpowiedzialna za wsparcie dziecka sporządza - we współpracy z personelem Punktu Przedszkolnego - plan wsparcia dziecka oraz regularnie (co najmniej raz w tygodniu) monitoruje jego wykonanie.

§ 18. Podejrzenie krzywdzenia dziecka przez personel

1. W przypadku gdy zgłoszono krzywdzenie dziecka przez osobę spośród personelu Punktu Przedszkolnego, osoba ta zostaje odsunięta od wszelkich form kontaktu z dziećmi (nie tylko dzieckiem pokrzywdzonym) do czasu wyjaśnienia sprawy.
2. Osoba odpowiedzialna za ochronę dziecka przeprowadza rozmowę z dzieckiem, (w miarę możliwości w obecności psychologa) oraz z innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu. Osoba odpowiedzialna za ochronę dziecka stara się ustalić przebieg zdarzenia, a także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka. Ustalenia są spisywane w karcie interwencji.
3. O podejrzeniu krzywdzenia informowani są opiekunowie dziecka. Wspólnie z nimi ustalany jest plan wsparcia dziecka.
4. W przypadku, gdy pracownik popełnił wobec dziecka przestępstwo, Dyrektor sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury.
5. W przypadku gdy nie ma podejrzenia przestępstwa, ale gdy naruszenie dobra dziecka jest znaczne (w szczególności gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności dziecka) należy rozważyć rozwiązanie stosunku prawnego z osobą, która dopuściła się krzywdzenia. Jeżeli osoba, która dopuściła się krzywdzenia, nie jest bezpośrednio zatrudniona przez Punkt Przedszkolny, lecz przez podmiot trzeci, wówczas należy zarekomendować zakaz wstępu tej osoby na teren placówki, a w razie potrzeby - rozwiązać umowę z instytucją zatrudniającą tę osobę.
6. W przypadku gdy naruszenie dobra dziecka było mniej dotkliwe (np. jednorazowe podniesienie głosu) Dyrektor może wymierzyć inne kary dyscyplinarne (np. rozmowę ostrzegawczą, karę porządkową upomnienia lub nagany) i przywrócić pracownika do pracy, monitorując wykonywanie przez niego czynności z udziałem dzieci.

7. W przypadku gdy podejrzenie zagrożenia bezpieczeństwa dziecka zgłosili opiekunowie dziecka, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone w postępowaniu wyjaśniającym należy o tym fakcie poinformować opiekunów dziecka na piśmie.

§ 19. Podejrzenie krzywdzenia rówieśniczego

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez inne dziecko przebywające w Punkcie Przedszkolnym (np. na zajęciach grupowych) należy przeprowadzić rozmowę z dzieckiem podejrzanym o krzywdzenie oraz jego opiekunami, a także oddzielnie z dzieckiem poddanym krzywdzeniu i jego opiekunami. Ponadto należy porozmawiać z innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu. W trakcie rozmów należy dążyć do ustalenia przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka krzywdzonego. Ustalenia są spisywane w karcie interwencji. Dla dziecka krzywdzącego oraz krzywdzonego sporządza się oddzielne karty interwencji. Ważne jest nazywanie zdarzeń w oparciu o ustalone fakty a także ich nieumniejszanie.
2. Wspólnie z opiekunami dziecka krzywdzącego należy opracować plan naprawczy, celem zmiany niepożądanych zachowań.
3. Z opiekunami dziecka poddanego krzywdzeniu należy opracować plan zapewnienia mu bezpieczeństwa, włączając w ten plan sposoby odizolowania go od źródeł zagrożenia.
4. W trakcie rozmów należy upewnić się, że dziecko podejrzanym o krzywdzenie innego dziecka samo nie jest krzywdzone przez opiekunów, innych dorosłych bądź inne dzieci. W przypadku potwierdzenia takiej okoliczności należy podjąć interwencję także w stosunku do tego dziecka.

§ 20. Bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia

W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112 lub 999 (pogotowie). Poinformowania służb dokonuje osoba spośród personelu, która pierwsza powzięła informację o zagrożeniu i następnie to ona wypełnia kartę interwencji, którą przekazuje do osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci.

§ 21. Udzielenie dziecku wsparcia po ujawnieniu krzywdzenia

1. Punkt Przedszkolny zapewnia dzieciom wsparcie i bezpieczeństwo, a jej pracownicy postępują tak, aby dzieci nigdy nie czuły, że stwarzają problem, zgłaszając krzywdzenie, w tym czyn o charakterze seksualnym.
2. Dzieci powinny wiedzieć, do kogo mogą się zgłosić, zawsze powinny być wysłuchane a ich obawy nigdy nie mogą być umniejszane.
3. Punkt Przedszkolny zapewnia również odpowiednie wsparcie innym dzieciom, które były świadkami lub w jakikolwiek sposób dowiedziały się o krzywdzeniu innego podopiecznego.

§ 22. Dalsze postępowanie, Plan pomocy dziecku

1. Po ujawnieniu krzywdzenia dziecka osoba odpowiedzialna za udzielenie wsparcia sporządza opis sytuacji przedszkolnej i rodzinnej dziecka (na podstawie rozmów z dzieckiem, personelem, i opiekunami prawnymi) oraz plan dalszej pomocy dziecku.
2. Plan pomocy dziecku powinien zawierać wskazania dotyczące:
 - 1) wsparcia, jakie Punkt Przedszkolny zaoferuje dziecku;
 - 2) skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy, jeżeli istnieje taka potrzeba;

- 3) częstotliwości i sposobu monitorowania wsparcia udzielanego dziecku.
3. Osoba odpowiedzialna może współpracować przy opracowaniu planu pomocy z innymi pracownikami, a także z wybranymi instytucjami zewnętrznymi.
4. Plan pomocy dziecku jest przedstawiany przez osobę odpowiedzialną za udzielenie wsparcia opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.

VII. ZASADY OCHRONY WIZERUNKU DZIECKA I DANYCH OSOBOWYCH DZIECI

§ 23. Zasady ogólne

5. Punkt Przedszkolny, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka, zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa regulującymi prawa osób, których dane są przetwarzane (RODO) i Polityką Ochrony Danych Osobowych.
6. We wszystkich działaniach placówka kieruje się odpowiedzialnością i rozważą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków dzieci.

§ 24. Ochrona wizerunku i danych osobowych dziecka

1. Osobą decydującą o fotografowaniu i filmowaniu dzieci oraz o publikowaniu (rozpowszechnianiu) wizerunku jest Dyrektor, a w przypadku jego nieobecności – koordynator Punktu Przedszkolnego.
2. W większości przypadków Punkt Przedszkolny ogranicza rozpowszechnianie wizerunku dzieci i po wykonaniu fotografii czy nagrania filmowego przekazuje je wyłącznie opiekunom prawnym dzieci. Udostępnianie w ten sposób zamkniętej grupie docelowej zdjęć i filmów wyłącznie z prowadzonych przez Punkt Przedszkolny aktywności ogranicza ryzyka związane z publikacją wizerunku w internecie i służy celebrowaniu sukcesów dzieci, dokumentowaniu działań i zawsze ma na uwadze bezpieczeństwo dzieci.
3. Przetwarzanie przez Punkt Przedszkolny danych osobowych dzieci w zakresie wizerunku odbywa się na podstawie zgody udzielonej przez rodziców lub opiekunów, zgodnie z wymogami art. 7 RODO¹.
4. W przypadku rozpowszechniania wizerunku dziecka personel jest zobowiązany uzyskać zgodę rodziców lub opiekunów prawnych zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda opiekunów na rozpowszechnianie wizerunku dziecka nie jest wymagana.
5. Punkt Przedszkolny przed uzyskaniem zgód o których mowa powyżej przekazuje opiekunowi prawnemu dziecka informacje w zakresie zgodnym z wymaganiami art. 13 RODO (informacja o przetwarzaniu danych osobowych) oraz udziela informacji o polach eksploatacji, na których wizerunek będzie rozpowszechniany (strona internetowa, portale społecznościowe, gablota w

¹ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016, s. 1, sprost.: Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, s. 2).

siedzibie, materiały promocyjne w formie drukowanej), a także o potencjalnym ryzyku wiążącym się z publikacją wizerunku. Informacja o przetwarzaniu danych osobowych może być przekazywana bezpośrednio w formie papierowej lub elektronicznej, a także może być zamieszczana na stronie internetowej Punktu Przedszkolnego.

6. Punkt Przedszkolny na podstawie uzyskanych zgód wykorzystuje zdjęcia/nagrania pokazujące szeroki przekrój dzieci – chłopców i dziewczęta, dzieci w różnym wieku, o różnych uzdolnieniach, stopniu sprawności i reprezentujące różne grupy etniczne.
7. Osoby utrwalające i przetwarzające wizerunek dziecka obowiązane są do:
 - 1) unikania podpisywania zdjęć/nagrań informacjami identyfikującymi dziecko z imienia i nazwiska; jeśli konieczne jest podpisanie dziecka, używa się tylko imienia (w przypadku dzieci o tym samym imieniu - ewentualnie pierwszej litery nazwiska),
 - 2) nie ujawniania jakichkolwiek informacji wrażliwych o dziecku, dotyczących m.in. stanu zdrowia, sytuacji materialnej, sytuacji prawnej i powiązanych z wizerunkiem dziecka (np. w przypadku zbiorów indywidualnych organizowanych przez Punkt Przedszkolny.
8. Wizerunek dziecka może być utrwalany, pod warunkiem zachowania następujących zasad:
 - 1) wszystkie dzieci znajdujące się na zdjęciu/naganiu muszą być ubrane, a sytuacja zdjęcia/nagrania nie jest dla dziecka poniżająca, ośmieszająca ani nie ukazuje go w negatywnym kontekście,
 - 2) zdjęcia/nagrania dzieci koncentrują się na czynnościach wykonywanych przez dzieci i w miarę możliwości przedstawiają dzieci w grupie, a nie pojedyncze osoby,
 - 3) nie podlegają publikacji zdjęcia dzieci, nad którymi Punkt Przedszkolny nie sprawuje już opieki, jeśli one lub ich rodzice/opiekunowie nie wyrazili zgody na wykorzystanie zdjęć po odejściu z Punktu Przedszkolnego,
 - 4) wszystkie podejrzenia i problemy dotyczące niewłaściwego rozpowszechniania wizerunków dzieci są rejestrowane i zgłaszane Dyrektorowi.
9. W przypadku fotografowania i filmowania wydarzenia z udziałem dzieci przez podmiot zewnętrzny konieczne jest:
 - 1) zobowiązanie tego podmiotu do przestrzegania niniejszych standardów,
 - 2) zobowiązanie tego podmiotu do noszenia identyfikatora w czasie trwania wydarzenia,
 - 3) niedopuszczanie do sytuacji, w której osoba/firma rejestrująca będzie przebywała z dziećmi bez nadzoru pracownika Punktu Przedszkolnego,
 - 4) informowanie rodziców/opiekunów oraz dzieci, że osoba/firma rejestrująca wydarzenie będzie obecna podczas wydarzenia i uprzednie uzyskanie zgód na przetwarzanie danych i na rozpowszechnianie wizerunku dzieci zgodnie z wymogami opisanymi w pkt. 3-5 powyżej.
10. W sytuacjach, w których rodzice/opiekunowie lub uczestnicy wydarzeń i uroczystości rejestrują wizerunki dzieci do prywatnego użytku, na początku każdego z tych wydarzeń należy przekazać informację o tym, że:
 - 1) wykorzystanie, przetwarzanie i publikowanie zdjęć/nagrań zawierających wizerunki dzieci i osób dorosłych wymaga udzielenia zgody przez te osoby, w przypadku dzieci – przez ich rodziców/opiekunów,

- 2) zdjęcia lub nagrania zawierające wizerunki dzieci nie powinny być udostępniane w mediach społecznościowych ani na serwisach otwartych, chyba że rodzice lub opiekunowie dzieci wyrażą na to zgodę,
 - 3) przed publikacją zdjęcia/nagrania online zawsze należy sprawdzić ustawienia prywatności, aby upewnić się, kto będzie mógł uzyskać dostęp do wizerunku dziecka.
11. Przedstawiciele mediów lub dowolna inna osoba, którzy chcą zarejestrować organizowane przez Punkt Przedszkolny wydarzenie i opublikować zebrany materiał, muszą zgłosić taką prośbę wcześniej i uzyskać zgodę Dyrektora.
 12. W powyższej sytuacji Dyrektor wcześniej weryfikuje, czy rodzice/opiekunowie udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie własnego wizerunku oraz wizerunku ich dzieci. Przedstawiciele mediów lub dowolna inna osoba, którzy chcą zarejestrować organizowane wydarzenie i opublikować zebrany materiał, zobowiązani są udostępnić:
 - 1) informacje o imieniu, nazwisku i adresie osoby lub redakcji występującej o zgodę,
 - 2) uzasadnienie potrzeby rejestrowania wydarzenia oraz informacje, w jaki sposób i w jakim kontekście zostanie wykorzystany zebrany materiał,
 - 3) podpisaną deklarację o zgodności podanych informacji ze stanem faktycznym.
 13. Personel Punktu Przedszkolnego nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi, nie przekazuje mediom kontaktu do rodziców/opiekunów dzieci i nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego rodzica/opiekuna. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik jest przekonany, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana.
 14. W celu realizacji materiału medialnego, Dyrektor może podjąć decyzję o udostępnieniu wybranych pomieszczeń Przedszkola dla potrzeb nagrania. Podejmując taką decyzję, poleca przygotowanie pomieszczenia w taki sposób, aby uniemożliwić rejestrowanie przebywających na terenie dzieci.
 15. W przypadku gdy rodzice lub opiekunowie nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, lub samo dziecko nie wyraża na to zgody - respektujemy ich decyzję. Z wyprzedzeniem Dyrektor ustala z rodzicami/opiekunami sposób, w jaki osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrwaląc jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych.
 16. Rozwiązanie, jakie przyjmuje Punkt Przedszkolny, nie wyklucza dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany.
 17. Punkt Przedszkolny przechowuje materiały zawierające wizerunek dzieci w sposób zgodny z prawem i bezpieczny dla dzieci:
 - 1) nośniki zawierające zdjęcia i nagrania są przechowywane w zamkniętej na klucz szafie, a pliki z danymi zawierające zdjęcia i nagrania są przechowywane w folderze chronionym, do którego dostęp ma Dyrektor, Pracownik i administracyjny,
 - 2) nośniki są przechowywane przez okres wymagany do realizacji celu, dla którego zostały zebrane,
 - 3) nie przechowuje się w Punkcie Przedszkolnym materiałów elektronicznych zawierających wizerunki dzieci na nośnikach nieszyfrowanych ani mobilnych, takich jak telefony komórkowe i urządzenia z pamięcią przenośną (np. pendrive),

18. Dyrektor nie wyraża zgody na używanie przez pracowników osobistych urządzeń rejestrujących (tj. telefony komórkowe, aparaty fotograficzne, kamery) w celu rejestrowania wizerunków dzieci,
19. Jedynymi urządzeniami wykorzystywanymi do rejestracji obrazu i dźwięku, są urządzenia rejestrujące należące do Punktu Przedszkolnego.

VIII. ZASADY BEZPIECZNEGO KORZYSTANIA Z INTERNETU I MEDIÓW ELEKTRONICZNYCH

§ 25. Zasady ogólne

1. Rozwiązania organizacyjne Punktu Przedszkolnego bazują na aktualnie obowiązujących standardach bezpieczeństwa.
2. W Punkcie Przedszkolnym dostęp dzieci do internetu odbywa się wyłącznie pod nadzorem personelu i jest ograniczony do prowadzenia niektórych zajęć z dziećmi, podczas których mogą być wyświetlane lub emitowane materiały filmowe i dźwiękowe (np. zajęcia muzyczne, językowe).
3. Punkt Przedszkolny nie udostępnia sieci Wi-Fi.
4. W Punkcie Przedszkolnym zorganizowane są stanowiska komputerowe obsługiwane w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych przez personel. Stanowiska te posiadają dostęp do Internetu, jednak o wyświetlaniu jakichkolwiek treści, nagrań dźwiękowych czy filmowych decyduje personel prowadzący zajęcia, a dzieci nie mają dostępu do urządzenia.
5. Dyrektor minimalizując ryzyka przypadkowego wyświetlenia dzieciom treści niedozwolonych podejmuje działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego ich rozwoju. W szczególności na jednostkach komputerowych instaluje i aktualizuje oprogramowanie zabezpieczające.

§ 26. Obowiązki osoby odpowiedzialnej za dostęp do internetu

1. Osobą odpowiedzialną za dostęp do Internetu w Punkcie Przedszkolnym jest informatyk.
2. Do obowiązków osoby, o której mowa w ust. 4, należą:
 - 1) zabezpieczenie sieci internetowej w Punkcie Przedszkolnym przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego oprogramowania,
 - 2) bieżące monitorowanie, czy na komputerach dostępnych dla użytkowników podłączonych do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści.
3. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści w komputerze, informatyk na podstawie posiadanych zasobów podejmuje działania w celu ustalenia danych osoby spośród personelu, która korzystała z komputera w czasie ich wprowadzenia. Informatyk przekazuje dyrektorowi informacje w tym zakresie, który podejmuje odpowiednie kroki.

§ 27. Działania interwencyjne

1. W przypadku dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych (pornografia, treści obrazujące przemoc, propagowane działania szkodliwe dla zdrowia i życia, popularyzujące faszyzm, łamanie prawa, samobójstwa, samookaleczenia, narkotyki, werbowanie do organizacji nielegalnych i terrorystycznych):

- 1) Dyrektor przy pomocy informatyka zabezpiecza szkodliwe treści w formie dowodów elektronicznych z pomocą rodziców / prawnych opiekunów oraz w razie konieczności przedstawiciela placówki, który posiada odpowiednie kompetencje techniczne.
 - 2) jeżeli dane treści można powiązać bezpośrednio z dziećmi związanymi z placówką - o danym zdarzeniu i roli dziecka informowani są rodzice / prawni opiekunowie.
 - 3) jeżeli treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z dziećmi związanymi z daną placówką – należy poinformować policję (numer alarmowy: 112, 997) oraz serwis www.dyzurnet.pl
 - 4) jeżeli w udostępnianiu szkodliwych lub nielegalnych treści biorą udział inni rówieśnicy, konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców / prawnych opiekunów o danym zajściu.
 - 5) w przypadku upowszechnienia przez sprawcę treści nielegalnych (np. dziecięcej pornografii) zawiadomienie policji jest obowiązkowe.
2. Dzieci (ofiary i świadków) należy otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Należy ustalić okoliczności uzyskania szkodliwych treści oraz zadbać o komfort psychiczny dzieci oraz poszanowanie ich poufności oraz podmiotowości (takie zdarzenie może mieć bardzo silny wpływ na ich psychikę). Należy uzgodnić z rodzicami / prawnymi opiekunami formy działania oraz wsparcia dzieci oraz sposób w jaki doszło do incydentu (m.in. czy nie było to spowodowane udziałem w rekrutacji do danej sekty).
 3. Jeżeli informacje o incydencie dotrą do środowiska dziecka, podejmowane są działania edukacyjne i wychowawcze.
 4. W przypadku naruszenia prawa, np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą, należy (w porozumieniu z rodzicami / prawnymi opiekunami dziecka) niezwłocznie powiadomić policję.
 5. Jeżeli zaistnieje potrzeba skorzystania przez ofiarę za specjalistycznej opieki psychologicznej, decyzja o jej udzieleniu powinna zostać podjęta w porozumieniu z jego rodzicami / prawnymi opiekunami.

IX. MONITORING STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

§ 28. Monitoring i aktualizacja Standardów

1. Dyrektor wyznacza osobę odpowiedzialną za stosowanie i monitorowanie stosowania Standardów oraz informuje o wyznaczonej osobie pozostałych pracowników. W przypadku braku wyznaczenia osoby odpowiedzialnym za stosowanie i monitorowanie stosowania Standardów jest Dyrektor.
2. Osoba, o której mowa w ust. 1, jest odpowiedzialna za organizowanie szkoleń dla personelu ze stosowania Standardów, odebrania od personelu oświadczenia o zapoznaniu się ze Standardami ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w Punkcie Przedszkolnym, monitorowanie realizacji Standardów, za reagowanie na sygnały jej naruszenia, prowadzenie w formie papierowej rejestru zgłoszeń oraz za proponowanie zmian w Standardach.
3. Osoba, o której mowa w ust. 1, przeprowadza wśród pracowników, raz na 12 miesięcy, ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 7 do Standardów.
4. W ankiecie personel może proponować zmiany Standardów oraz wskazywać naruszenia Standardów w Punkcie Przedszkolnym.

5. Osoba, o której mowa w ust. 1 niniejszego paragrafu, dokonuje opracowania ankiet wypełnionych przez pracowników. Sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje Dyrektorowi.
6. Dyrektor uwzględnia propozycje zmian w Standardach także na podstawie wniosków opiekunów zgłaszanych indywidualnie oraz na spotkaniach z rodzicami.
7. Dyrektor wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza personelowi, małoletnim i ich rodzicom/opiekunom nowe brzmienie Standardów.
8. Osoby odpowiedzialne za poszczególne zadania związane z ochroną dzieci w Punkcie Przedszkolnym, o których mowa w niniejszym paragrafie określa poniższa tabela:

I.p.	Obszar odpowiedzialności	Imię i nazwisko	Dane kontaktowe
1	Monitorowanie przestrzegania standardów ochrony dzieci	<i>Barbara Mikrut / Joanna Jarzębska</i>	ochronadziecka-skawina@teraz-my.eu
2	Zapewnienie bezpiecznego korzystania z Internetu	<i>Bartosz Mikrut</i>	bmikrut2@teraz-my.eu
3	Przyjmowanie zgłoszeń i uruchamianie interwencji	<i>Barbara Mikrut / Joanna Jarzębska</i>	ochronadziecka-skawina@teraz-my.eu
4	Koordinacja wsparcia udzielanego dziecku	<i>Barbara Mikrut / Joanna Jarzębska</i>	ochronadziecka-skawina@teraz-my.eu

X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§. 29

1. Standardy wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje poprzez wydanie zarządzenia Dyrektora i przekazanie Standardów personelowi w formie papierowej lub elektronicznej.
3. Standardy są szeroko promowane wśród całego personelu i opiekunów dzieci uczęszczających do Punktu Przedszkolnego.
4. Nauczyciele zapoznają dzieci z ich prawami i najważniejszymi zagadnieniami określonymi w Standardach z punktu widzenia interesu dziecka, poprzez prowadzone działania edukacyjne i informacyjne – adekwatne do wieku i świadomości dziecka oraz jego stanu rozwoju.
5. Standardy są dostępne dla pracowników, opiekunów dzieci, w szczególności poprzez:
 - a. wywieszenie ich w ogólnodostępnym miejscu w siedzibie Punktu Przedszkolnego lub w gabinecie Dyrektora,
 - b. przesłanie tekstu drogą elektroniczną;

- c. zamieszczenie na stronie internetowej i ich udostępnienie w formie papierowej w ogólnodostępnym miejscu w siedzibie Punktu Przedszkolnego, również w wersji skróconej, przeznaczonej dla dzieci, stanowiącej załącznik nr 11 do Standardów.
6. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się ze standardami po zawarciu umowy o pracę, a w przypadku osób nie będących pracownikami – po zawarciu umowy cywilnoprawnej, umowy wolontariackiej, umowy o świadczenie usług, a także przed rozpoczęciem stażu lub praktyki.
7. Zapoznanie się ze Standardami personel Punktu Przedszkolnego potwierdza podpisem na oświadczeniu stanowiącym załącznik nr 1.

XI. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

- Załącznik nr 1 – Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem.
- Załącznik nr 2 – Oświadczenie o krajach zamieszkania osoby, która ma być dopuszczona do działalności związanej z edukacją dzieci lub do kontaktu z dziećmi.
- Załącznik nr 3 – Oświadczenie osoby, która ma być dopuszczona do działalności związanej z edukacją dzieci lub do kontaktu z dzieckiem o posiadanym obywatelstwie.
- Załącznik nr 4 – Oświadczenie osoby, która ma być dopuszczona do działalności związanej z edukacją dzieci lub do kontaktu z dzieckiem o braku wydawania informacji z rejestru karnego uzyskiwanej do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi lub braku prowadzenia rejestru karnego w państwach innych niż Rzeczpospolita Polska.
- Załącznik nr 5 – Przykładowe formy krzywdzenia i symptomy występujące w przypadku krzywdzenia dzieci.
- Załącznik nr 6 – Karta interwencji.
- Załącznik nr 7 – Ankieta monitorującą poziom realizacji Standardów.
- Załącznik nr 8 – Schematy procedur interwencji.
- Załącznik nr 9 – Wymagania i wynikające z nich dokumenty niezbędne do zatrudnienia osoby, która ma zostać dopuszczona do działalności związanej z edukacją lub do kontaktu z małoletnimi, w tym nauczycieli.
- Załącznik nr 10 – Formularz: Obszary ryzyka wystąpienia krzywdzenia dzieci w Punkcie Przedszkolnym
- Załącznik nr 11 – Standardy Ochrony Małoletnich (wersja skrócona dla dzieci).
- Załącznik nr 12 – Ważne telefony, przydatne linki.
- Załącznik nr 13 – Ważne akty prawne.

OŚWIADCZENIE

O ZAPOZNANIU SIĘ ZE STANDARDAMI OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

Skawina,

(data)

.....
(imię i nazwisko pracownika/współpracownika)

.....
(forma zatrudniania/stanowisko lub rodzaj wykonywanych czynności)

Niniejszym oświadczam, że zapoznałem się ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w Niepublicznym Specjalistycznym Punkcie Przedszkolnym „Teraz-My” z siedzibą w Skawinie, ul. Lipowa 10 i przyjmuję je do stosowania.

.....
(data i czytelny podpis)

OŚWIADCZENIE

osoby, która ma być dopuszczona do działalności związanej z edukacją lub do kontaktu z małoletnimi o posiadanym obywatelstwie

Na podstawie art. 21 ust. 4 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 560) ja

.....

/imię, nazwisko/

oświadczam, że*

1/ posiadam obywatelstwo polskie,

2/ posiadam obywatelstwo (obywatelstwa) innego państwa (państw) niż Rzeczpospolita
Polska takiego (takich) jak:

1.

2.

3.

Oświadczam, że dane podane wyżej są prawidłowe i zgodne ze stanem faktycznym.

.....

/data i podpis/

*niewłaściwe skreślić

OŚWIADCZENIE

osoby, która ma być dopuszczona do działalności związanej z edukacją lub do kontaktu z małoletnimi o braku wydawania informacji z rejestru karnego uzyskiwanej do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi lub braku prowadzenia rejestru karnego w państwach innych niż Rzeczpospolita Polska.

Na podstawie art. 21 ust. 7 w zw. z art. 21 ust. 8 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 560) ja:

..... oświadczam, że:

/imię, nazwisko/

1/ w państwie (państwach), którego jestem obywatelem tj.

.....

i państwach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat innych niż Rzeczpospolita Polska i państw, którego jestem obywatelem tj.

1.
2.
3.

nie przewiduje się sporządzenia informacji z rejestru karnego uzyskiwanej do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi i nie jest prowadzony rejestr karny,

2/ nie byłem/am* prawomocnie skazana/y* w wyżej wymienionym państwie (państwach) za czyny zabronione odpowiadające przestępstwu określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec mnie innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściłem/am* się takich czynów zabronionych, oraz że nie nałożono na mnie obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

Oświadczam, że dane podane wyżej są prawidłowe i zgodne ze stanem faktycznym.

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
/data i podpis/

PRZYKŁADOWE FORMY KRZYWDZENIA I SYMPTOMY WYSTĘPUJĄCE W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECI

Aby podnieść świadomość i ułatwić personelowi Punktu Przedszkolnego stwierdzenie przypadków krzywdzenia dzieci, opracowane zostały poniższe przykłady wraz z definicjami form krzywdzenia i symptomów występujących w przypadku krzywdzenia dzieci

1. Krzywdzenie dziecka to każde zamierzone lub niezamierzone działanie osoby dorosłej, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka (definicja Światowej Organizacji Zdrowia – WHO).
2. Wyróżnia się cztery podstawowe formy krzywdzenia:

1) Przemoc fizyczna

Przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko lub ze strony osoby, której dziecko ufa, bądź która ma nad nim władzę. Nieprzypadkowe zranienie polegające na przykład na: popychaniu, szarpaniu, policzkowaniu, szczypaniu, kopaniu, duszeniu, biciu otwartą dłońią, pięścią lub przedmiotami, oblewaniu wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użyciu broni, ostrych narzędzi. Może być czynnością powtarzalną lub jednorazową.

Zauważalne symptomy przemocy fizycznej, to w szczególności:

- ślady palców i przedmiotów na ciele dziecka,
- okrągłe punktowe poparzenia,
- opuchlizna, złamania, zwichnięcia,
- „skarpetkowe” oparzenia,
- siniaki w nietypowych miejscach ciała dziecka, np. okularowe w okolicy oczu.

Pośrednio obserwowane zachowania dziecka:

- lęk przed rozebraniem się,
- lęk przed dotykiem drugiej osoby,
- strój nieadekwatny do pory roku i pogody, np. ubranie z długim rękawem w ciepłym dniu,
- nadmierna apatia lub agresja,
- noszenie ciemnych okularów, także przy braku słońca.

Zalecane zachowanie – wzmożony nacisk na obserwację symptomów i zachowania dziecka, jeśli małoletni nie mówi o przemocy fizycznej.

2) Przemoc psychiczna

Chroniczna, нефізyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a osobą dorosłą, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania.

Formy przemocy psychicznej:

- a) niedostępność emocjonalna,
- b) zaniechanie emocjonalne,
- c) relacja z dzieckiem oparta na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu,
- d) nieodpowiedzialne rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem,
- e) niedostrzeżenie lub nieuznanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy osobą dorosłą a dzieckiem.

Objawy przemocy psychicznej:

- a) zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego),
- b) psychosomatyczne (ból jelitowo-żołądkowy, ból i zawroty głowy),
- c) moczenie i zanieczyszczanie się,
- d) ból mięśni, nadmierna potliwość, zaburzenia snu,
- e) brak poczucia pewności siebie, niska samoocena, wycofanie,
- f) depresja, fobie, lęki,
- g) zachowanie destrukcyjne,
- h) kłopoty z kontrolą emocji,
- i) poczucie krzywdy i winy, nieufność do innych,
- j) zachowania agresywne w stosunku do innych osób.

Zalecane zachowanie – wzmożony nacisk na obserwację symptomów i zachowania dziecka, jeśli małe dziecko nie mówi o przemocy psychicznej.

3) Wykorzystanie seksualne

Włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest odpowiednio dojrzałe rozwojowo i nie może się zgodzić w ważny prawnie sposób, i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi, społecznymi. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność (np. prezentowanie treści o tematyce pornograficznej, robienie zdjęć lub filmów z udziałem dziecka bez odzieży, komentowanie dziecka w sposób erotyczny, proponowanie relacji intymnych, dotykanie w miejscach intymnych, zmuszanie do oglądania nagości i/lub dotykania przez dziecko, ocieranie, kontakty oralne) wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności i władzy.

Konsekwencje przemocy seksualnej:

Somatyczne:

- infekcje dróg moczowo-płciowych bez podłoża organicznego,
- urazy zewnętrznych narządów płciowych: zaczerwienienia, otarcia naskórka, bolesność,
- urazy okołodobytowe i pochwy,
- ból przy oddawaniu moczu czy kału, np. krwawe stolce, krwawienie z narządów rodnych,
- upławy,

- infekcje jamy ustnej,
- urazy ciała związane ze stosowaną przemocą fizyczną,
- infekcje przenoszone drogą płciową, np. weneryczne, grzybicze, HIV,
- niezrozumiałe pojawienie się dolegliwości somatycznych, np. bólów brzucha, głowy, wymiotów, nudności, nietrzymanie kału i moczu,
- spadek apetytu,
- trudności związane z siedzeniem lub chodzeniem,
- ciąża.

Poznawcze, emocjonalne, behawioralne:

- zbytnia erotyzacja dziecka, znajomość zachowań seksualnych charakterystycznych dla osób dorosłych,
- prowokacyjne zachowania seksualne w stosunku do dorosłych i/lub rówieśników,
- zachowania masturbacyjne,
- erotyczne rysunki lub zabawy dziecka,
- zaburzenia snu, lęki nocne, koszmary nocne,
- zaburzenia przyjmowania pokarmu,
- u małych dzieci zachowania o charakterze regresywnym, takie jak moczenie się, ssanie palca, kiwanie się,
- izolowanie się, zamykanie się w sobie,
- lęki, strach, fobie, nerwice, depresje, przygnębienie, smutek,
- lęki związane z daną płcią, np. wobec rodzica danej płci,
- zachowania agresywne i/lub autodestrukcyjne (próby samobójcze, samobójstwa),
- nadpobudliwość ruchowa,
- poczucie winy, krzywdy.

Zalecane zachowanie – wzmożony nacisk na obserwację symptomów i zachowania dziecka, jeśli dziecko nie mówi o wykorzystaniu seksualnym.

4) Zaniedbywanie

Chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju. Do zaniedbywania dochodzi w relacji dziecka z osobą, która jest zobowiązana do opieki, wychowania, troski i ochrony dziecka.

Objawy zaniedbania:

- częsta absencja w szkole lub przedszkolu,
- wagarowanie,
- brak przyborów szkolnych,
- ubiór nieadekwatny do pory roku,
- niedożywienie,
- zaniedbanie pod względem higienicznym i zdrowotnym (brudna skóra, odzież rażąco małych rozmiarów, przewlekłe nieleczone choroby, niezżywanie niezbędnych leków, brak koniecznych badań, zaburzony rozwój fizyczny),
- pozostawanie na zewnątrz bez opieki w godzinach wieczornych i nocnych (zwłaszcza młodsze dzieci),
- niedbanie o higienę snu i odpoczynku,

- apatia, bierność.

Zalecane zachowanie – wzmożony nacisk na obserwację symptomów i zachowania dziecka, jeśli dziecko nie mówi o swoich niezaspokojonych potrzebach fizycznych i psychicznych.

KARTA INTERWENCJI

1. Imię i nazwisko dziecka

.....

2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)

.....

.....

.....

.....

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia

..... data

4. Opis działań podjętych przez lub innego pracownika.

Data	Działanie

5. Spotkania z opiekunami dziecka.

Data	Działanie

6. Forma podjętej interwencji:

- Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
- Wniosek o wgląd w sytuację dziecka.
- Wszczęcie procedury „Niebieskie karty”
- Inny rodzaj interwencji (opis poniżej):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencje, data)

.....

8. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli Punkt Przedszkolny je uzyskał, działania Punktu Przedszkolnego, działania rodziców.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

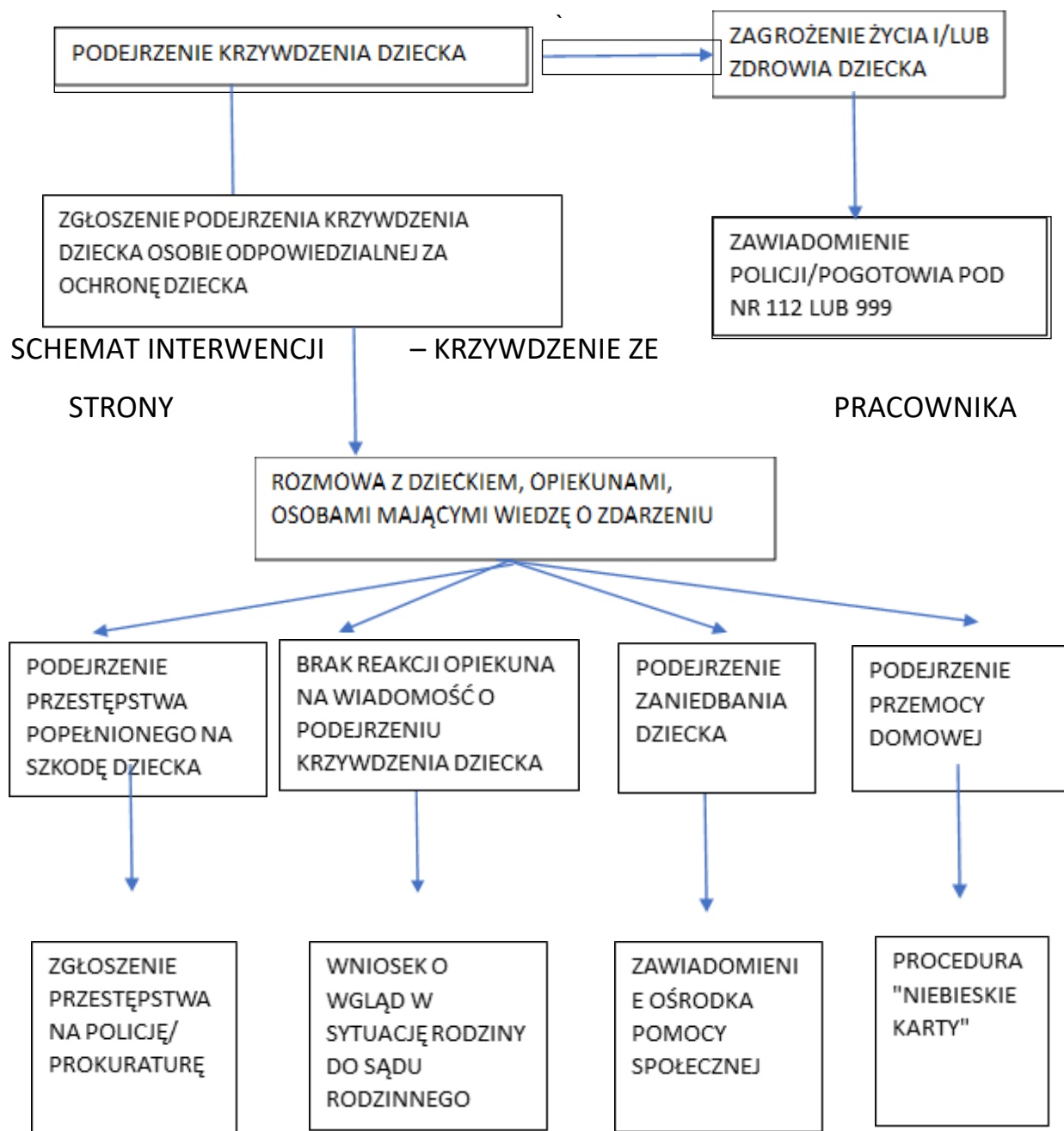
.....
Podpis pracownika

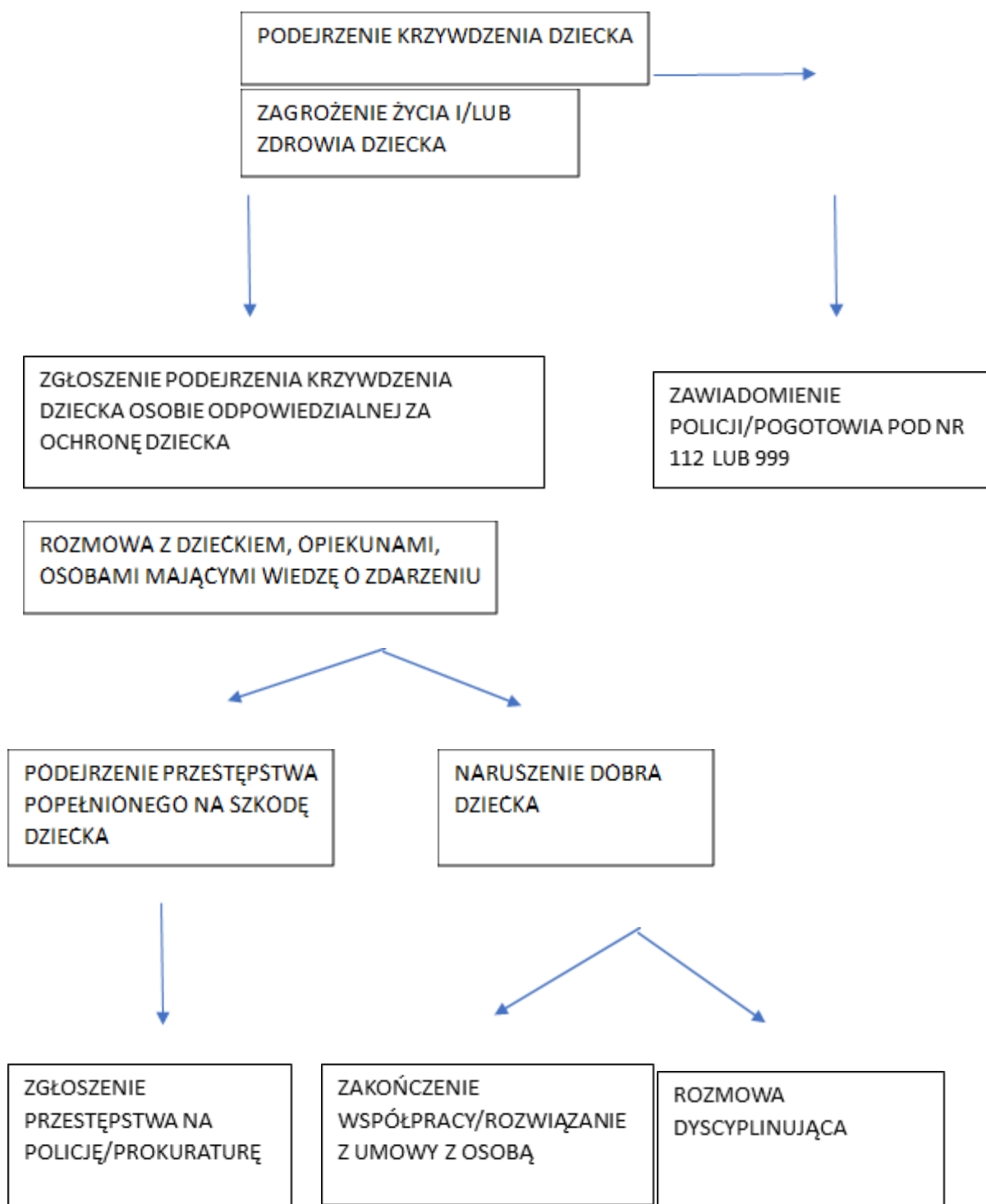
Ankieta
monitorująca poziom realizacji Standardów Ochrony Małoletnich przed
krzywdzeniem w Punkcie Przedszkolnym

	TAK	NIE
1. Czy znasz standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem obowiązujące w Punkcie Przedszkolnym?		
2. Czy znasz treść dokumentu Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem w Punkcie Przedszkolnym?		
3. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
4. Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
5. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach Ochrony Małoletnich w Punkcie Przedszkolnym przez inną osobę?		
5a. Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)		
5b. Czy podjąłeś/aś jakieś działania: - jeśli TAK – jakie, - jeśli NIE – dlaczego? (odpowiedź opisowa)		
6. Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie do Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem w Punkcie Przedszkolnym? (odpowiedź opisowa)		

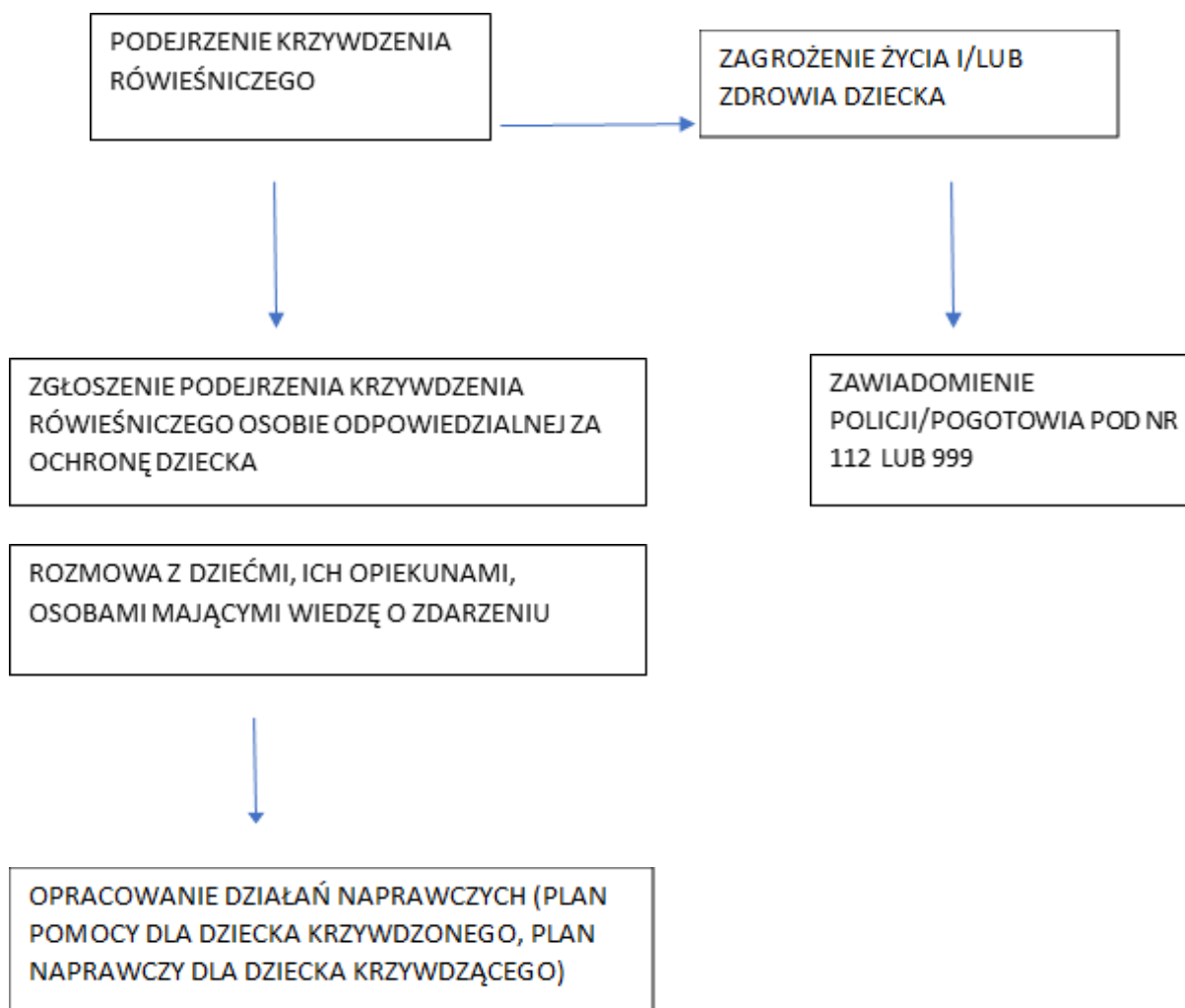
SCHEMATY PROCEDUR INTERWENCJI

SCHEMAT INTERWENCJI – KRZYWDZENIE ZE STRONY OPIEKUNA

SCHEMAT INTERWENCJI – KRZYWDZENIE RÓWIEŚNICZE

Załącznik nr 9

do Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem
w Niepublicznym Specjalistycznym Punkcie Przedszkolnym „Teraz-My” w Skawinie

Wymagania i wynikające z nich dokumenty niezbędne do zatrudnienia osoby, która ma zostać dopuszczona do działalności związanej z edukacją lub do kontaktu z małoletnimi, w tym nauczycieli.

Wymagania wynikające z Karty nauczyciela	Dokument potwierdzający ich spełnianie (dotyczy nauczycieli)
<p>1. pełna zdolność do czynności prawnych i korzystanie z praw publicznych;</p> <p>2. nietoczenie się przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowania dyscyplinarnego;</p>	<p> oświadczenie nauczyciela</p> <p>Podstawa prawna:</p>
<p>3. niekaralność karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 3, w okresie 3 lat przed nawiązaniem stosunku pracy, albo karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 4;</p>	<p> Dyrektor pobiera informację z Centralnego Rejestru Orzeczeń Dyscyplinarnych</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Informacja pobierana jest również w przypadku ponownego zatrudnienia nauczyciela w Punkcie Przedszkolnym, niezależnie od okresu przerwy w zatrudnieniu (art. 10 ust. 8b Karty Nauczyciela).
<p>4. niekaralność za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;</p>	<p> nauczyciel przedkłada zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zaświadczenie nie jest wymagane, gdy nauczycielem jest nawiązywany kolejny stosunek pracy w tej samej szkole w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania albo wygaśnięcia na podstawie art. 20 ust. 5c poprzedniego stosunku pracy (art. 10 ust. 8a Karty Nauczyciela).
Wymagania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochrony małoletnich	Dokument potwierdzający ich spełnianie (dotyczy każdej osoby, która ma zostać dopuszczona do działalności związanej z edukacją lub do kontaktu z małoletnimi, w tym nauczycieli)
<p>1. niefigurowanie w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dyrektor lub Pracownik administracyjny sprawdza czy dane osoby nie figurują w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. • Dane niezbędne do dokonania sprawdzenia odbywają się na podstawie formularza stanowiącego Zał. nr 1 do Procedury dotyczącej organizacji zasad weryfikacji osób zatrudnianych przy pracy lub

	<p>dopuszczanych do działalności objętej ochroną zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.</p> <p> Dyrektor lub pracownik administracyjny utrwała w formie wydruku uzyskane z ww. Rejestrów informacje i załącza do akt osobowych pracownika lub dokumentacji osoby.</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dyrektor lub Pracownik administracyjny weryfikuje osobę w obu ww. rejestrach, gdyż dane osoby nie mogą figurować w żadnym z nich. <p>Podstawa prawna: <i>art. 21 ust. 2 i ust. 9 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.</i></p>
<p>2. niekaralność za przestępstwa określone w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.</p>	<p> Osoba przedkłada zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego</p> <p>Uwaga: Wymagane każdorazowo przed nawiązaniem stosunku pracy w Punkcie Przedszkolnym</p> <p>Podstawa prawna: <i>art. 21 ust. 3 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.</i></p>
<p>3. niekaralność w kraju obywatelstwa, gdy jest inne niż polskie</p>	<p> oświadczenie osoby o obywatelstwie (wzór stanowi zał. nr 3 do Standardów), a w przypadku gdy jest inne niż polskie:</p> <p> osoba przedkłada informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi,</p> <p>Podstawa prawna: - <i>art. 21 ust. 4 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich</i></p> <p>Uwaga: Jeżeli prawo państwa inne niż Polska, nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi:</p>

	<p> osoba przedkłada informację z rejestru karnego tego państwa</p> <p>Podstawa prawna: - <i>art. 21 ust. 6 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich</i></p> <p>Uwaga: W przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa wyżej nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego:</p> <p> osoba składa oświadczenie o braku wydawania informacji z rejestru karnego uzyskiwanej do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi lub braku prowadzenia rejestru karnego w państwach innych niż Rzeczpospolita Polska wraz z oświadczeniem, którego zakres wynika z art. 21 ust. 7 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. (wzór stanowi zał. nr 3 do Standardów).</p>
<p>4. niekaralność w krajach, w których osoba zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat</p>	<p> oświadczenie osoby o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa (wzór stanowi zał. nr 2 do Standardów)</p> <p>Uwaga: Oświadczenie składa się także, gdy osoba nie zamieszkiwała poza Polską, a jeżeli osoba zamieszkiwała poza Polską w ciągu ostatnich 20 lat:</p> <p> osoba przedkłada informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.</p> <p>Podstawa prawna: - <i>art. 21 ust. 5 i ust. 8 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym).</i></p>

Załącznik nr 10

do Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem
w Niepublicznym Specjalistycznym Punkcie Przedszkolnym „Teraz-My” w Skawinie

Formularz:

Obszary ryzyka wystąpienia krzywdzenia dzieci w Punkcie Przedszkolnym

Obszary ryzyka	Czynniki ryzyka	Znaczenie ryzyka	Jak zredukować ryzyko	Działania do wdrożenia
Pracownicy	1.			
	2.			
Partnerzy	1.			
	2.			
Współpracownicy	1.			
	2.			
Usługi	1.			
	2.			
Zewnętrzna komunikacja	1.			
	2.			
Inne (wymienić jakie)	1.			

1. Analizę ryzyka przeprowadza osoba odpowiedzialna za Standardy Ochrony Małoletnich przy udziale personelu.
2. W przypadku obszarów ryzyka należy wymienić wszystkie znane przypadki. Przykładowo w odniesieniu do pracowników należy wymienić wszystkie rodzaje stanowisk pracy np.: Dyrektor, Koordynator, nauczyciel, logopeda, pracownik administracyjny, osoba sprzątająca.
3. Analizę należy przeprowadzić corocznie lub w przypadku istotnych zmian (organizacyjnych, kadrowych, w otoczeniu prawnym, zmiany technologii).
4. Znaczenie ryzyka – oznaczamy w skali od 1 do 5.
5. Postępowanie w przypadku określenia znaczenia dla poszczególnych czynników ryzyka:
 - 1) Ryzyka akceptowalne [od 1 do 2] – wymagające nadzoru
 - 2) Ryzyka poważne [od 3 do 4] – wymagające podjęcia działań i zredukowania do poziomu ryzyka akceptowalnego
 - 3) Ryzyko krytyczne [5] – wymagające podjęcia natychmiastowych działań, zaangażowania Dyrekcji i personelu, w tym zewnętrznych specjalistów. wprowadzenia procedur, zabezpieczeń itp.

Załącznik nr 11

**do Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem
w Niepublicznym Specjalistycznym Punkcie Przedszkolnym „Teraz-My” w Skawinie**

STADARDY OCHRONY MAŁOLETNI (WERSJA SKRÓCONA DLA DZIECI)

Zapoznanie się dziecka z treścią dokumentu odbywa się poprzez sukcesywne odczytywanie i wyjaśnianie zapisów w ramach prowadzonych z dziećmi zajęć

Jesteś dla nas bardzo ważny dlatego chcemy służyć Ci pomocą.

Chcemy abyś czuł/a się tutaj bezpiecznie.

Naszym celem jest nauczanie oraz pomaganie.

Nasi pracownicy są tu właśnie dla Ciebie.

Jeśli masz jakiegokolwiek pytanie lub coś jest niejasne - śmiało pytaj któregoś z naszych pracowników.

Powiedz jak mamy się do Ciebie zwracać.

Masz prawo wiedzieć, jak nazywa się osoba zajmująca się Tobą i co będzie robiła.

Jeżeli cokolwiek jest dla Ciebie niejasne, nie wiesz na czym polega Twoja nauka - pytaj śmiało! Postaramy wyjaśnić wszystko jak najlepiej potrafimy.

Jeżeli jest Ci smutno, czujesz się samotny i tęsknisz za kimś powiedz Nam o tym, postaramy się pomóc.

Nauczamy i opiekujemy się wszystkimi dziećmi tak samo, nie zawsze będziemy mieli tyle czasu dla Ciebie, ile byś chciał, ale zawsze będziemy się starali, aby mieć go jak najwięcej.

Zawsze będziemy brali pod uwagę Twoje zdanie i zadawać pytanie o Twoją opinię w sprawach, w których możemy dać Ci wybór.

Pracownikom Przedszkola nie wolno przekazywać informacji o Tobie innym dorosłym ani dzieciom, z wyjątkiem Twoich rodziców.

Pracownikom Przedszkola nie wolno bez Twojej i Twoich rodziców robić Ci zdjęć, nagrywać filmów.

Pracownikom Przedszkola nie wolno w Twojej obecności mówić brzydkich słów i obrażać kogokolwiek.

Nikomui nie wolno Cię krzywdzić, w jakikolwiek sposób.

Pamiętaj! Zawsze, kiedy czujesz się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, ktoś robi Ci krzywdę lub zachowuje się nieodpowiednio, możesz powiedzieć o tym innej Pani w Przedszkolu, który Cię wysłucha i pomoże!

Jeśli w naszym Przedszkolu albo w domu spotkało Cię coś złego śmiało powiedz nam o tym.

Jeśli ktokolwiek Cię skrzywdził powiedz nam o tym.

Jeśli jesteś czymś zmartwiony możesz z nami o tym porozmawiać, a my spróbujemy Ci pomóc.

WAŻNE TELEFONY, PRZYDATNE LINKI

112 numer alarmowy

999 Pogotowie ratunkowe

997 Policja

800 12 12 12 - dziecięcy telefon zaufania Rzeczniczki Praw Dziecka,

116 111 -telefon zaufania dla dzieci i młodzieży,

800 119 119 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży prowadzony przez specjalistów i wolontariuszy;

800 080 222 – całodobowa bezpłatna infolinia dla dzieci i młodzieży,

800 120 226 – bezpłatna infolinia policji ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Link do informacji zawartych na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie:

https://mops.krakow.pl/przeciwdzialanie_przemocy_w_rodzinie/212921,artykul,wazne_adresy.html

Linki do poszczególnych instytucji zawartych na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie:

[Baza instytucji publicznych i niepublicznych udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie w Małopolsce](#)

[Baza instytucji publicznych i niepublicznych udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie w Krakowie](#)

[Wykaz podmiotów realizujących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Małopolsce](#)

[Wykaz podmiotów realizujących programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Małopolsce](#)

[Wykaz ośrodków interwencji kryzysowej w Małopolsce](#)

[Wykaz specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w Małopolsce](#)

Ważne akty prawne

1. **Konstytucja RP** z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997.78.483) – zapisy regulują ochronę dziecka przed przemocą, wyzyskiem i demoralizacją
2. **Konwencja o Prawach Dziecka** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 20 listopada 1989 roku (Dz. U. 1991.120.526 z późn. zm.)
3. **Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta nauczyciela** – zapisy regulują obowiązki nauczyciela oraz postępowania dyscyplinarnego wobec niego.
4. **Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty** – w tej ustawie zawarte są obowiązki placówki oświatowej, w tym uprawnienia dyrektora placówki
5. **Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy** - ustawa regulująca relację pomiędzy rodzicami a dzieckiem oraz rodzicami i placówką oświatową, a także władzę rodzicielską, kontakty rodzica z dzieckiem i reprezentację dziecka.
6. **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny** oraz Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego – akty prawne regulujące m.in. interwencję w przypadku popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka
7. **Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny** - zakres regulacji dotyczących ochrony dóbr osobistych dziecka
8. **Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego** – akt prawny regulujący m.in. interwencję w przypadku zagrożenia dobra dziecka, w tym jego zaniedbywania.
9. **Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawie nieletnich** - ustawa regulująca m.in. interwencję w przypadku popełnienia czynu karalnego przez dziecko lub przejawiania przez nie objawów demoralizacji.
10. **Ustawa z dnia 20 września 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” – ustawa regulująca m.in. interwencję w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie.
11. **Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.**